

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО”
(для магістрів)**

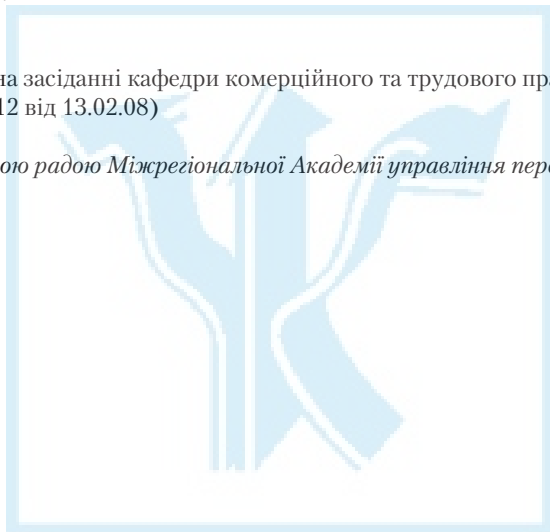
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

Підготовлено професором кафедри комерційного та трудового права
Ю. В. Журиком

Затверджено на засіданні кафедри комерційного та трудового права
(протокол № 12 від 13.02.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Журик Ю. В. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Конкурентне право” (для магістрів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. – 28 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Конкурентне право”, питання для самоконтролю, задачі, практичні і тестові завдання, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Конкурентне право” — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси і важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни “Конкурентне право” визначається навчальною програмою цієї дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

Завдання для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни “Конкурентне право” передбачають формування у студентів необхідних правових знань з конкурентно-антимонопольного права завдяки пошуку необхідних інформаційних джерел, а через їх опанування — вміння аналітично оцінювати і виділяти основне із запропонованої інформації.

Самостійна робота може відбуватися у таких основних формах:

- опрацювання лекційного матеріалу шляхом обов'язкового вивчення запропонованих викладачем визначень і підготовки відповідей на запитання, які плануються на семінарське заняття;
- вивчення конкурентного законодавства шляхом зіставлення теоретичних основ з нормативним матеріалом з теми, що вивчається;
- використання студентами у самостійній підготовці монографій вчених-юристів, наукових статей, матеріалів судової практики;
- написання реферативних робіт та складання переліку питань, які, на думку студентів, недостатньо висвітлені в літературі чи на попередній лекції, для чіткого їх засвоєння;
- з метою кращого засвоєння матеріалу самостійне конспектування важливих, з точки зору студента, питань.

До кожної теми навчальної дисципліни запропоновано тематику контрольних робіт. Студентам пропонується написати реферат і скласти на його основі змістовну доповідь, яка буде вислухана на семінарському занятті. Мета доповіді полягає в засвоєнні студентами основних аспектів розглянутої теми та формуванні запитань, які

можуть виникати в процесі подальшої дискусії. Наприкінці кожного модуля для перевірки знань подано тести (модуль I), а також пропонується розв'язати практичні ситуації (модуль II). Орієнтовні тести та орієнтовні ситуаційні завдання подано в цих матеріалах.

Вказівки до написання реферативних робіт:

- обсяг — 10–15 аркушів формату А4;
- наявність у вступній частині обґрунтування актуальності теми, що розглядається;
- наявність власних висновків і пропозицій;
- наявність списку використаних джерел.

З метою раціонального використання часу на семінарському занятті обговорюється не більше двох рефератів. Решта часу відводиться для усних опитувань.

Кращі реферати можуть бути рекомендовані до друку як наукові статті, подаватися на конкурси студентських наукових робіт.

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарському занятті:

- оцінка “Відмінно” може бути виставлена у разі повного і всебічного розкриття теми, студент вільно оперує термінологією, демонструє глибокі знання використаної при підготовці літератури, має власну думку щодо питання, яке стало темою заняття, і може довести свою точку зору, студент логічно і послідовно викладає матеріал і може вільно і професійно вести дискусію;
- оцінка “Добре” ставиться тоді, коли відповідь відповідає викладеним вище умовам, але мають місце деякі упущення при висвітленні матеріалу, зустрічаються неточні твердження, які не підкріплені нормативними чи іншими доказами;
- оцінка “Задовільно” ставиться тоді, якщо студент розкрив питання в загальних рисах, розуміє суть питання, намагається робити висновки, але при цьому допускається грубих помилок, матеріал викладається не самостійно, відсутня логіка його викладу;
- оцінка “Незадовільно” ставиться у тому разі, коли студент не в змозі дати відповіді на поставлене запитання або відповідь неправильна, студент не розуміє суті питання і, як наслідок, не може зробити висновків.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	<p>Змістовий модуль I. Теоретико-правові засади обмеження монополізму та підтримки конкуренції</p> <p>Конкуренція та монополія як об’єктивні властивості соціального ринкового господарювання</p> <p>Основні економіко-правові категорії конкурентного права (конкурентного законодавства)</p> <p>Об’єктивна необхідність і регулюючий вплив держави при забезпеченні умов конкурентної боротьби (змагальності)</p> <p>Поняття та складові елементи системи антимонопольного регулювання в Україні</p> <p>Організаційно-правові заходи антимонопольного регулювання в Україні</p>
6	<p>Змістовий модуль II. Державний контроль за дотриманням антимонопольно-конкурентного законодавства України</p> <p>Правове регулювання контролю за економічною концентрацією суб’єктів господарювання</p> <p>Антиконкурентні узгоджені дії як різновид монополістичних правопорушень</p> <p>Зловживання монополічним (домінуючим) становищем як різновид монополістичних правопорушень</p> <p>Антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю</p> <p>Правова характеристика інших порушень конкурентного законодавства</p> <p>Недобросовісна конкуренція як різновид порушень законодавства про захист економічної конкуренції</p>

1	2
12	Процесуальні засади охорони та захисту економічної конкуренції
13	Юридична відповідальність як правовий засіб охорони та підтримки економічної конкуренції
Разом годин: 108	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни

“КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО”

Змістовий модуль I. Теоретико-правові засади обмеження монополізму та підтримки конкуренції

Тема 1. Конкуренція та монополія як об’єктивні властивості соціального ринкового господарювання

Питання для самоконтролю

1. Поняття економічної конкуренції (економіко-правовий аспект).
2. Державне регулювання у сфері обмеження монополізму, недопущення недобросовісної конкуренції, природних монополій.
3. Поняття демонополізації та заходи щодо реалізації її способів.
4. Здійснення антимонопольного регулювання за законодавством України.
5. Принципи здійснення антимонопольної політики в Україні.

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть таблицю “Способи демонополізації та заходи щодо їх реалізації”.

Завдання 2. Підготуйте письмові відповіді на наведені питання з посиланням на відповідне законодавство.

1. Яка мета демонополізації економіки?
2. Яке завдання демонополізації економіки?
3. Що таке державне регулювання у сфері обмеження монополізму, недопущення недобросовісної конкуренції, природних монополій?

4. Що таке нормативне регулювання у сфері обмеження монополізму, недопущення недобросовісної конкуренції, природних монополій?
5. Що мається на увазі під порядком здійснення антимонопольного регулювання?
6. Розкрити принципи здійснення антимонопольної політики.
7. Що таке контроль за економічною концентрацією та яка його мета?

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Державне регулювання антимонопольної діяльності”.

Завдання 4. Підготуйте реферат на тему “Монополія та конкуренція: загальнотеоретичні положення розуміння понять”.

Література [1; 2; 7; 9; 12; 28–31; 43]

Тема 2. Основні економіко-правові категорії конкурентного права (конкурентного законодавства)

Питання для самоконтролю

1. Характеристика економічної конкуренції.
2. Поняття недобросовісної конкуренції.
3. Види недобросовісної конкуренції.
4. Поняття ділової репутації.
5. Неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання.
6. Поняття комерційної таємниці.
7. Неправомірне використання та розголошення комерційної таємниці.

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть таблицю “Співвідношення законодавства про обмеження монополізму із законодавством про недопущення недобросовісної конкуренції”.

Завдання 2. Дайте письмові відповіді на наведені питання.

1. Якими нормативними актами регулюється антимонопольне законодавство України? Випишіть ці нормативні акти у порядку впливу.
2. Які нормативні акти антимонопольного законодавства діють у країнах СНД?

3. Опишіть нормативні акти міжнародно-правового регулювання недопущення недобросовісної конкуренції.
4. Які вимоги ЄЕС щодо боротьби з монополізмом та недопущенням недобросовісної конкуренції?

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Міжнародні засади здійснення антимонопольно-конкурентної політики”.

Завдання 4. Підготуйте реферат на тему “Антимонопольне законодавство України в порівняльно-історичній ретроспекції”.

Література [2; 4–9; 12; 13; 16–23; 26; 27; 34; 38; 39]

Тема 3. Об’єктивна необхідність і регулюючий вплив держави при забезпеченні умов конкурентної боротьби (змагальності)

Питання для самоконтролю

1. Звичаєве право і конкуренція. Антитрестівське (антимонопольне, картельне) законодавство.
2. Правова природа підтримки добросовісної конкуренції в Україні.
3. Поняття та структура конкурентного законодавства в Україні.
4. Загальна характеристика конкурентних правовідносин в Україні.

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть таблицю “Суб’єкти антимонопольної діяльності держави”.

Завдання 2. Дайте письмові відповіді на наведені питання.

1. Яка відмінність між суб’єктами демонополізації, антимонопольного регулювання та застосування антимонопольного законодавства?
2. Розкрийте сутність організаційних засад державного регулювання діяльності суб’єктів природних монополій в Україні.
3. Якими нормативними актами регулюється діяльність природних монополій в Україні?
4. Назвіть об’єкти антимонопольної політики.
5. Порядок утворення та ліквідації, основні завдання та повноваження, прийняття рішень національною комісією регулювання природних монополій.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Фізичні та юридичні особи як суб’єкти антимонопольної діяльності”.

Завдання 4. Підготуйте реферат на тему “Організаційно-правові засади діяльності природних монополій. Суб’єкти природних монополій”.

Література [7; 9; 34; 38; 64]

Тема 4. Поняття та складові елементи системи антимонопольного регулювання в Україні

Питання для самоконтролю

1. Правова природа та предмет інституту антимонопольного регулювання в Україні.
2. Система державного антимонопольного регулювання в Україні.
3. Елементи системи антимонопольного регулювання в Україні:
  - а) антимонопольна політика: суб’єкти, об’єкти та принципи;
  - б) конкурентне (антимонопольне) законодавство: його дія у просторі, за колом осіб та за колом відносин;
  - в) антимонопольні органи: завдання, структура та специфіка правового статусу.

Практичні завдання

Завдання 1. Дайте відповіді на наведені питання.

1. Що таке монопольне становище суб’єкта господарювання?
2. Як визначити монопольне становище суб’єкта господарювання?
3. Назвіть види правопорушень антимонопольного законодавства.
4. Що таке антиконкурентні узгоджені дії суб’єктів господарювання? Розкрийте склад правопорушення.
5. Розкрийте поняття і способи дискримінації суб’єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління та контролю.

Завдання 2. Підготуйте реферат на тему “Види порушень антимонопольно-конкурентного законодавства відповідно до Закону України “Про захист економічної конкуренції””.

Завдання 3. Підготуйте наукову доповідь на тему “Поняття і способи дискримінації суб’єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління та контролю”

Література [9; 17; 34–40; 44]

Тема 5. Організаційно-правові заходи антимонопольного регулювання в Україні

Питання для самоконтролю

1. Компетенція та повноваження антимонопольних органів України.
2. Нагляд як різновид організаційно-правових заходів антимонопольного регулювання.
3. Контрольно-профілактичні заходи антимонопольного регулювання.
4. Припиняючі (каральні) заходи антимонопольного регулювання.

Практичні завдання

Завдання 1. Дайте письмові відповіді на наведені питання.

1. Що таке недобросовісна конкуренція?
2. Якими актами національного та міжнародного законодавства регулюється питання захисту від недобросовісної конкуренції?
3. Які порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції ви знаєте?
4. Наведіть перелік дій, що класифікуються як неправомірне використання ділової репутації.
5. Наведіть перелік дій, що класифікуються законодавством як створення перешкод суб'єктам господарювання в процесі конкуренції.
6. Наведіть перелік правопорушень, що класифікуються законодавством як неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Завдання 2. Підготуйте реферат на тему “Характеристика законодавства України про захист від недобросовісної конкуренції. Сфера застосування та межі дії законодавства”.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Аналіз поняття недобросовісної конкуренції в Україні і порівняння із зарубіжними аналогами”.

Література [2; 4–6; 26; 27; 34; 40; 45]

Тестові завдання до модуля I

1. Зазначте, якими законами регулюються Антимонопольно-конкурентні відносини:

- а) Господарським кодексом України;
- б) Законом України “Про Антимонопольний комітет України”;
- в) Законом України “Про захист економічної конкуренції”;
- г) Законом України “Про захист від недобросовісної конкуренції”;
- д) Законом України “Про природні монополії”;
- е) Законом України “Про захист прав споживачів”;
- ж) Законом України “Про рекламу”;
- з) Законом України “Про знаки для товарів та послуг”;
- и) Законом України “Про стандартизацію”.

2. Дії підприємців щодо неправомірного збирання, розголошення та використання комерційної таємниці мають такі ознаки:

- а) неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки;
- б) неправомірне використання товару іншого виробника;
- в) купівля-продаж товарів, виконання робіт, надання послуг із примусовим асортиментом;
- г) розголошення комерційної таємниці;
- д) всі відповіді правильні.

3. До дій, що вважаються недобросовісною конкуренцією, не належать такі:

- а) неправомірне використання ділової репутації підприємця;
- б) створення перешкод підприємцям у процесі конкуренції;
- в) неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці;
- г) встановлення монопольно високих цін (тарифів, розцінок) на свої товари, що призводить до порушення прав споживачів;
- д) всі відповіді правильні.

4. Створенням перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягненням неправомірних переваг у конкуренції законодавство України вважає:

- а) неправомірне збирання комерційної таємниці;
- б) розголошення комерційної таємниці;
- в) схвалення до розголошення комерційної таємниці;

- г) неправомірне використання комерційної таємниці;
- д) всі відповіді неправильні.

5. Підприємець, який без дозволу уповноваженої на те особи використовує чужі: ім'я, фірмове найменування, знак для товарів, вчиняє дії, які мають ознаки порушення:

- а) Закону України “Про захист економічної конкуренції”;
- б) Закону України “Про захист від недобросовісної конкуренції”;
- в) Закону України “Про рекламу”;
- г) Закону України “Про Антимонопольний комітет України”.

6. Зазначте, які з наведених дій вважаються недобросовісною конкуренцією:

- а) зловживання монопольним становищем;
- б) неправомірні угоди між підприємцями;
- в) дії з конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності;
- г) дискримінація підприємців органами влади й управління.

Змістовий модуль II. Державний контроль за дотриманням антимонопольно-конкурентного законодавства України

Тема 6. Правове регулювання контролю за економічною концентрацією суб'єктів господарювання

Питання для самоконтролю

1. Поняття економічної концентрації та її нормативно-правове регулювання.
2. Випадки, в яких необхідно отримувати дозвіл на економічну концентрацію.
3. Порядок розгляду заяв та справ на надання дозволу на економічну концентрацію суб'єктів господарювання.
4. Відповідальність за порушення правил економічної концентрації.

Практичні завдання

Завдання 1. Дайте письмові відповіді на наведені питання.

1. Опишіть органи державної влади та управління, що уповноважені здійснювати нагляд та контроль за дотриманням антимонопольного законодавства.

2. Які органи та яким чином здійснюють контроль за створенням, реорганізацією (злиттям, приєднанням), ліквідацією суб'єктів господарювання?
3. В яких випадках і за яких умов застосовується примусовий поділ монопольних утворень? Який орган державної влади уповноважений застосовувати зазначену дію?
4. Який державний орган здійснює контроль за економічною концентрацією суб'єктів господарювання?
5. Яким чином здійснюється контроль за дотриманням антимонопольних вимог при прийнятті рішень органами влади та управління?

Завдання 2. Підготуйте реферат на тему “Органи державної влади спеціальної компетенції, що здійснюють нагляд та контроль за дотриманням антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Органи державної влади загальної компетенції, що здійснюють нагляд і контроль за дотриманням антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Література [1–27; 28–30]

Тема 7. Антиконтурентні узгоджені дії як різновид монополістичних правопорушень

Питання для самоконтролю

1. Поняття узгоджених дій суб'єктів господарювання.
2. Суб'єктивні та об'єктивні ознаки антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання.
3. Узгоджені дії, які можуть бути дозволеними.
4. Типові вимоги до узгоджених дій.

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть схему, яка наочно відображає систему та структуру органів Антимонопольного комітету України.

Завдання 2. Підготуйте письмові відповіді на наведені питання.

1. Яка мета публікування звітів Антимонопольного комітету України?
2. Які принципи оприлюднення звітів Антимонопольного комітету України?

3. На яких принципах базується діяльність Антимонопольного комітету України?
4. Опишіть компетенцію Антимонопольного комітету України.
5. Які гарантії здійснення повноважень Антимонопольного комітету України?
6. Які повноваження має Антимонопольний комітет України?
7. Складіть список повноважень посадових осіб Антимонопольного комітету України відповідно до діючого законодавства.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Правові проблеми здійснення повноважень посадовими особами Антимонопольного комітету України”.

Завдання 4. Підготуйте реферат на тему “Підконтрольність і підзвітність Антимонопольного комітету України: тези, антитези”.

Література [2; 7; 12; 20; 21; 34–36]

Тема 8. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем як різновид монополістичних правопорушень

Питання для самоконтролю

1. Поняття зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку.
2. Умови застосування ст. 13 Закону України “Про захист економічної конкурентції в Україні”.
3. Суб’єктивні ознаки зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку.
4. Об’єктивні ознаки зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку.

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть таблицю “Вимоги призначення на посади голови Антимонопольного комітету України та його державних уповноважених”.

Завдання 2. Складіть схему, яка наочно ілюструє територіальні відділення Антимонопольного комітету України.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Правові проблеми погодження з органами Антимонопольного комітету України рішень органів державної влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо де-

монополізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання”.

Завдання 4. Підготуйте реферат на тему “Підстави дисциплінарної відповідальності та звільнення з посади державного уповноваженого Антимонопольного комітету України”.

Література [2; 7; 12; 20; 21; 34–36; 43]

Тема 9. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю

Питання для самоконтролю

1. Поняття антиконтурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.
2. Умови застосування ст. 15 Закону України “Про захист економічної конкуренції”.
3. Суб’єктивні ознаки антиконтурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.
4. Об’єктивні ознаки антиконтурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

Практичні завдання

Завдання 1. Підготуйте письмові відповіді на наведені питання.

1. У чому полягають особливості реалізації механізму застосування антимонопольного законодавства?
2. Опишіть випадки та підстави звернення до господарського суду з питань порушень антимонопольно-контурентного законодавства.
3. Яка підвідомчість спорів у справах про порушення антимонопольно-контурентного законодавства?
4. Який порядок прийняття рішень Антимонопольного комітету України та його посадовими особами?
5. Який порядок оскарження рішень Антимонопольного комітету України та його посадових осіб в адміністративному та судовому порядку?

Завдання 2. Підготуйте реферат на тему “Особливості адміністративного порядку розглядів спорів про порушення антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Правові проблеми процесуальної діяльності Антимонопольного комітету України”.

Література [2; 4; 6; 7; 9; 10; 15; 18; 24; 38; 41; 49; 51–58]

Тема 10. Правова характеристика інших порушень конкурентного законодавства

Питання для самоконтролю

1. Обмежувальна та дискримінаційна діяльність як різновид порушень конкурентного законодавства.
2. Невиконання рішення, попереднього рішення антимонопольних органів або його виконання в неповному обсязі.
3. Порушення законодавчих вимог про узгоджені дії та про економічну концентрацію.
4. Порушення в сфері реалізації антимонопольними органами права доступу до інформації.
5. Обмеження в господарській діяльності суб'єкта господарювання у відповідь на те, що він звернувся до антимонопольного органу із заявою про порушення конкурентного законодавства.

Практичні завдання

Завдання 1. Підготуйте письмові відповіді на наведені питання.

1. Опишіть права відповідача як учасника у справах про порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.
2. Хто такі треті особи у справах про порушення антимонопольно-конкурентного законодавства?
3. Які органи та посадові особи Антимонопольного комітету України розглядають справи про порушення антимонопольно-конкурентного законодавства?
4. Який порядок оскарження прийнятих адміністративно-правових рішень Антимонопольного комітету України?

Завдання 2. Підготуйте реферат на тему “Адміністративно-процесуальні засади діяльності Антимонопольного комітету України”.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Треті особи у справах про порушення антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Література [4; 7; 9; 17; 21; 22; 24; 38; 41; 49; 51–58]

Тема 11. Недобросовісна конкуренція як різновид порушень законодавства про захист економічної конкуренції

Питання для самоконтролю

1. Поняття недобросовісної конкуренції та особливість його юридичної конструкції.
2. Сфера застосування Закону України “Про захист від недобросовісної конкуренції”: його дія у просторі, за колом осіб та за колом відносин.
3. Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб’єкта (підприємця).
4. Створення перешкод господарюючим суб’єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції.
5. Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Практичні завдання

Завдання 1. Підготуйте письмові відповіді на наведені питання.

1. У чому полягає особливість антимонопольно-конкурентної відповідальності?
2. Випадки правопорушень антимонопольно-конкурентного законодавства, щодо яких передбачена адміністративна відповідальність.
3. В яких випадках передбачена цивільно-правова відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства?
4. Які протиправні дії, спрямовані на порушення антимонопольно-конкурентного законодавства, вважаються злочином, за який передбачено кримінальну відповідальність?

Завдання 2. Підготуйте реферат на тему “Особливості відповідальності за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Види санкцій за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Література [3–9; 17; 25; 32; 34; 40; 44; 51–58; 62]

Тема 12. Процесуальні засади охорони та захисту економічної конкуренції

Питання для самоконтролю

1. Підстави для початку розгляду справ.
2. Органи Антимонопольного комітету України, які розглядають справи про порушення конкурентного законодавства та їх підвідомчість.
3. Подання та результати розгляду заяви про порушення конкурентного законодавства.
4. Розгляд справ про порушення конкурентного законодавства.
5. Рішення у справах про порушення конкурентного законодавства: види та порядок їх оскарження.

Практичні завдання

Завдання 1. Підготуйте письмові відповіді на наведені питання.

1. Види повноважень антимонопольних органів України.
2. Види правопорушень антимонопольно-конкурентного законодавства.
3. Нормативні акти, що регулюють порядок розгляду справ антимонопольними органами України.

Завдання 2. Процесуальні засади розгляду справ антимонопольними органами України.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Види санкцій за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Література [40; 44; 51–58; 62]

Тема 13. Юридична відповідальність як правовий засіб охорони та підтримки економічної конкуренції

Питання для самоконтролю

1. Види відповідальності за порушення конкурентного законодавства та стадії її здійснення.
2. Поняття та види санкцій за порушення конкурентного законодавства.
3. Запобіжні (оперативні) санкції.
4. Штрафні (каральні) санкції.
5. Відшкодування збитків.

Практичні завдання

Завдання 1. Підготуйте письмові відповіді на наведені питання.

1. У чому полягає особливість антимонопольно-конкурентної відповідальності?
2. Випадки правопорушень антимонопольно-конкурентного законодавства, щодо яких передбачена адміністративна відповідальність.
3. В яких випадках передбачена цивільно-правова відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства?
4. Які протиправні дії, спрямовані на порушення антимонопольно-конкурентного законодавства, вважаються злочином, за який передбачено кримінальну відповідальність?

Завдання 2. Підготуйте реферат на тему “Особливості відповідальності за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Завдання 3. Підготуйте реферат на тему “Види санкцій за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства”.

Література [3; 7–9; 17; 25; 32; 44; 51–58]

Ситуаційні завдання до модуля II

Задача 1

Державна адміністрація залізничного транспорту України “Укрзалізниця” направила телеграму начальникам своїх структурних підрозділів, а також начальникам залізниць СНД, в якій повідомлялося про створення при “Укрзалізниці” транспортно-експедиційної компанії “Залізтранс”. При цьому пропонувалося укласти договори на транспортно-експедиційне обслуговування зовнішньоторговельних і транзитних вантажів тільки з цією компанією. Водночас на ринку відповідних послуг діяло вже понад 100 компаній, що надавали подібні послуги.

Дати відповідь на питання

1. Охарактеризуйте дії “Укрзалізниці” з точки зору чинного законодавства.
2. Якими можуть бути дії Антимонопольного комітету України у разі звернення до нього однієї з зазначених вище 100 компаній?

Задача 2

Державна адміністрація залізничного транспорту України “Укрзалізниця” видала наказ, згідно з яким підлегли їй залізниці по-

винні були вносити плату за використання вагонів, що належали країнам СНД та Балтії у розмірі 5 швейцарських франків за одну вагоно-добу. Водночас власники вантажів і порти повинні були вносити плату за використання тих самих вагонів під час їх перебування на під'їзних шляхах у розмірі 29 швейцарських франків за одну вагоно-добу.

Дати відповідь на питання

1. Порухення яких норм законодавства допустила “Укрзалізниця”?
2. Яку відповідальність передбачено за такі порушення?
3. Чи має право Антимонопольний комітет України з власної ініціативи (без заяви суб'єкта господарювання) здійснювати перевірку додержання вимог антимонопольного законодавства і, відповідно, притягати винних до відповідальності?

Задача 3

Водопостачальна організація м. Сімферополь здійснювала поставку води за графіком. Згідно з визначеними Сімферопольською облрадою нормами відпуску води, розрахунок за надані послуги повинні були проводитися згідно із скоригованими тарифами, які було затверджено облдержадміністрацією. Всупереч цьому деяким особам та організаціям воду відпускали постійно, а плата за воду стягувалася з усіх споживачів однакова — за цілодобове споживання.

Дати відповідь на питання

1. Порухення яких норм законодавства допустила водопостачальна організація?
2. Яку відповідальність передбачено за такі порушення? До якого органу слід звертатися з метою їх припинення?

Задача 4

Між Одеським морським портом і товариством з обмеженою відповідальністю “Морбудтранс” було укладено договір про спільну діяльність. За цим договором порт надавав ТОВ виключне право на виконання транспортно-експедиційних послуг. Тому інші експедитори змушені були укладати договори з ТОВ “Морбудтранс” для забезпечення транспортно-експедиційних послуг у порту, а також виплачувати йому винагороду у розмірі 3% від акордної ставки за кожну тонну переробленого вантажу. Також ТОВ мало виключне право на

експедицію зовнішньоторговельних вантажів. Одна з конкуруючих експедиційних фірм звернулася до Антимонопольного комітету України.

Дати відповідь на питання

Чи можна вважати договір між Одеським морським портом і ТОВ “Морбудтранс” антиконкурентними узгодженими діями? Якщо можна, то в чому це виявляється?

Задача 5

Обласний відділ освіти надіслав завідувачам міських і районних відділів освіти листа, в якому заборонялося користуватися послугами приватних і комерційних туристичних фірм для організації екскурсійного обслуговування школярів. Єдиною фірмою, послугами якої дозволялося користуватися, було визначено туристичну агенцію “Літо”. Такі ж вказівки отримали й директори всіх шкіл, які згодом перестали укладати відповідні договори з іншими туристичними фірмами.

Дати відповідь на питання

1. Яка відповідальність передбачена за зловживання монопольним становищем на ринку?
2. Чи можна вважати монопольним становище підприємства “Літо”?
3. Що можна порадити конкурентам підприємства “Літо”?

Задача 6

Між Національною телекомпанією України і фірмою “Парк” було укладено договір, за яким редакція газети “Парк” за обумовлену суму отримувала на 2000 р. виключне право на розповсюдження програми телепередач на каналах УТ-1 та УТ-2. НТКУ також зобов’язувалася не займатися розповсюдженням своєї програми передач самостійно. Зважаючи на те, що розцінки на передрук програми, встановлені фірмою “Парк”, перевищували в кілька разів первісну ціну, за якою вона купувала розклад, одне з конкуруючих видань звернулося до Антимонопольного комітету України.

Дати відповідь на питання

1. Чи можна вважати монопольним становище фірми “Парк”?
2. Яка відповідальність передбачена за зловживання монопольним становищем на ринку? Хто може бути притягнутий до неї у випадку, що розглядається?

Задача 7

Влітку 2000 р. торговельно-виробнича фірма “Бегімот” звернулася до державного підприємства “Цельсій” із проханням про закупівлю оптом температурних реле. Підприємство запропонувало купити реле за ціною 10 тис. грн за штуку. На доводи фірми про те, що ще на початку року реле коштувало 1 тис. грн за штуку завод відповідав, що така ціна виправдана коливаннями курсу долара США та підвищенням цін на енергоносії. З огляду на те, що підприємство “Цельсій” було єдиним виробником таких реле в Україні, а імпортні аналоги з урахуванням витрат на їх доставку, сертифікацію та розмитнення виявлялися ще дорожчими, “Бегімот” відмовився від виробництва котлів для обігрівання приміщень.

Дати відповідь на питання

1. Що таке монопольне становище суб'єкта господарювання на ринку? Чи можна вважати монопольним становище державного підприємства “Цельсій”?
2. Яка відповідальність передбачена за зловживання монопольним становищем на ринку?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна (нормативні акти)

1. *Конституція* України: Основний Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. *Господарський кодекс* України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, № 19–20, № 21–22. — Ст. 144.
3. *Господарський процесуальний кодекс* України // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56.
4. *Кодекс* України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1984. — Додаток до № 52. — Ст. 1122.
5. *Кримінальний кодекс* України // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.
6. *Про захист* від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР // Голос України від 02.07.96 // ВВР. — 1996. — № 36. — С. 164.

7. *Про Антимонопольний* комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
8. *Про природні* монополії: Закон України від 20 квітня 2000 р. // Офіц. вісн. України. — 2000. — № 19. — Ст. 772.
9. *Про захист* економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
10. *Про судоустрій* в Україні: Закон України від 7 лютого 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 27–28. — Ст. 180.
11. *Про внесення* змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення правового захисту економічної конкуренції: Закон України від 31 травня 2005 р. // Офіц. вісн. України. — 2005. — № 25. — Ст. 1398. — С. 21.
12. *Про основні* засади конкурентної політики в 2002–2004 роках: Указ Президента України від 19 листопада 2001 р. // Офіц. вісн. України. — 2001. — № 47. — Ст. 2056.
13. *Про запровадження* механізму запобігання монополізації товарних ринків: Постанова Кабінету Міністрів від 11 листопада 1994 р. № 765 (із змінами) // Зб. постанов уряду України. — 1995. — № 1; Вісн. законодавства України. — 1997. — № 21.
14. *Про положення* про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 1995 р. № 135 // Зб. постанов уряду України. — 1995. — № 5.
15. *Про створення* (реєстрацію), реорганізацію і ліквідацію промислово-фінансових груп: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 1996 р. № 781 // Уряд. кур'єр. — 1996. — 1 серп.; Офіц. вісн. України. — 1998. — № 34. — Ст. 1277; 2002. — № 8. — Ст. 344.
16. *Про затвердження* Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219 // Офіц. вісн. України. — 2002. — № 9. — Ст. 405.
17. *Про схвалення* Концепції Конкурентного процесуального кодексу України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 березня 2002 р. № 145-р // Офіц. вісн. України. — 2002. — № 12. — Ст. 607.

18. *Правила* розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції: Затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 р. № 5 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 12 лютого 2002 р. № 24-р).
19. *Положення* про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції: Затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 25 грудня 2001 р. № 182-р.
20. *Положення* про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затверджене розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 р. № 32-р.
21. *Положення* про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію): Затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 лютого 2002 р. № 33-р.
22. *Положення* про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання (Положення про узгоджені дії): Затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 12 лютого 2002 р. № 26-р.
23. *Методика* визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку: Затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 р. № 49-р.
24. *Вищий Арбітражний суд України*. Оглядовий лист від 17.04.01 № 01-8/459 “Про деякі питання практики вирішення спорів за участю органів Антимонопольного комітету України (за матеріалами судової колегії Вищого арбітражного суду України по перегляду рішень, ухвал, постанов)”. — www.arbit.gov.ua
25. *Вищий господарський суд України*. Оглядовий лист від 03.12.04 № 04-5/3180 “Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України)”. — www.arbit.gov.ua

26. *Основні акти конкурентного законодавства України: Збірка / Уклад.: О. Л. Завада, А. І. Медведєв, О. І. Мельниченко.* — К.: УкрІНТЕІ, 1999. — 254 с.
27. *Конкурентне законодавство України: Юрид. зб.* — К., 2002. — 310 с.

Додаткова

28. *Бакалінська О.* Деякі аспекти формування конкурентного законодавства і права України // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 1. — С. 66–71.
29. *Бакалінська О.* Шляхи вдосконалення державного контролю за дотриманням конкурентного законодавства // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 1. — С. 76–78.
30. *Борисенко З. М.* Основи конкурентної політики: Підручник. — К.: 2004. — 704 с.
31. *Борисенко З. М.* Конкурентна політика держави // Вісн. Укр. Акад. державного управління при Президенті України. — 2004. — № 1. — С. 169–175.
32. *Борисенко З. М.* Система відповідальності за порушення конкурентного законодавства // Економіка України. — 2003. — № 6. — С. 19–26.
33. *Борисенко З. М.* Стратегія захисту конкуренції в Україні // Уряд кур'єр. — 2003. — 14 лют. — № 29. — С. 6.
34. *Валітов С. С.* Конкурентне право України: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 432 с.
35. *Вінник О. М.* Господарське право: Курс лекцій. — К.: Атіка, 2004. — 624 с.
36. *Господарське право: Практикум / В. С. Щербина, Г. В. Пронська, О. М. Вінник та ін; За заг. ред. В. С. Щербини.* — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 320 с.
37. *Господарське право: Навч. посіб. / Л. А. Жук, І. Л. Жук, О. М. Неживець.* — К.: Кондор, 2003. — 400 с.
38. *Дахно І. І.* Антимонопольне право: Курс лекцій. — К.: Четверта хвиля, 1998. — 352 с.
39. *Конкурентное право Российской Федерации: Учебник / Под ред. Н. И. Клейн, Н. Е. Фонарцевой.* — М.: Логос, 1999. — 432 с.
40. *Конкуренция и антимонопольное регулирование: Учебник / Под ред. А. Г. Циганова.* — М.: Логос, 1999. — 368 с.

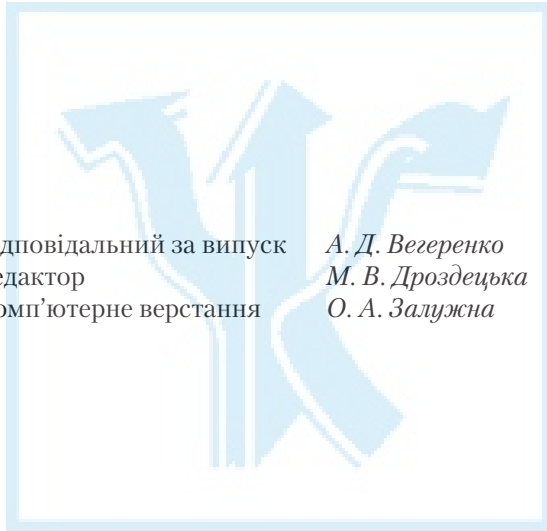
41. *Коваль І.* О совершенствовании порядка рассмотрения органами Антимонопольного комитета Украины дел о недобросовестной конкуренции // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 12. — С. 140–143.
42. *Костусев О.* Антимонопольное законодательство та конкурентні органи країни СНД // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 10. — С. 3–7.
43. *Костусев А. А.* Конкурентная политика в Украине: Монография. — К.: КНЭУ, 2004. — 310 с.
44. *Костусев О.* Захист економічної конкуренції в Україні: стан і проблеми // Економіка України. — 2003. — № 7, 8. — С. 4–11, 13–19.
45. *Костусев О.* Розвиток конкурентних відносин в Україні та завдання конкурентної політики на сучасному етапі // Економіст. — 2004. — № 1. — С. 38–40.
46. *Костусев О.* Стан конкурентного середовища в Україні та основні напрями вдосконалення правових механізмів захисту конкуренції // Економіст. — 2005. — № 5. — С. 52–53.
47. *Малащук Д. В.* Пріоритетні заходи щодо забезпечення конкурентоспроможності економіки України // Актуальні проблеми економіки. — 2005. — № 1. — С. 22–31.
48. *Мельниченко А. І.* Инструменты конкурентной политики // Конкуренция. Вестник Антимонопольного комитета Украины. — 2003. — № 3. — С. 52–55.
49. *Мельниченко А. І.* Суд определенной юрисдикции // Конкуренция. Вестник Антимонопольного комитета Украины. — 2004. — № 1. — С. 44–47.
50. *Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / Кол. авт.: Г. Л. Знаменський, В. В. Хахулін, В. С. Щербина та ін.; За заг. ред. В. К. Макутова.* — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 688 с.
58. *Річний звіт Антимонопольного комітету України 2005 р.* — К., 2005. — www.amc.gov.ua
59. *Савчук В.* Діяльність Антимонопольного комітету України щодо забезпечення державної політики захисту від недобросовісної конкуренції // Вісн. Укр. Акад. державного управління при Президентові України. — 2005. — № 4. — С. 227–233.
60. *Супрун В. П.* Деякі проблеми антимонопольно-конкурентної політики в Україні // Актуальні проблеми економіки. — 2005. — № 7. — С. 14–21.

61. *Черненко С.* Проблеми інформаційного забезпечення в державному регулюванні конкурентних відносин в Україні // *Економіст*. — 2004. — № 10. — С. 40–44.
62. *Шелухіна М. Л.* Господарське право: Навч. посіб. у схемах і таблицях. — К.: Центр навчальної літ-ри, 2006. — 616 с.
63. *Щербина В. С.* Господарське право України: Підручник. — 3-тє вид., переробл. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 480 с.
64. *Юридична* енциклопедія: У 6 т. / Редкол. Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: Укр. енцикл., 1998. — Т. 5. — 2003. — 736 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Конкурентне право”	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Конкурентне право”	6
Список літератури	22

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп'ютерне верстання

А. Д. Вегеренко
М. В. Дроздецька
О. А. Залужна

Зам. № ВКЦ-3769

Підп. до друку 28.11.08. Формат 60×84/16. Папір офсетний
Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,40. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*